

Remissvar

Remiss av Agenda 2030-delegationens slutbetänkande (SOU 2019:13)

Svenskt Näringsliv har beretts tillfälle att lämna synpunkter på rubricerade slutbetänkande och vill med anledning därav anföra följande.

Introduktion

Svenskt Näringsliv välkomnar Agenda 2030-delegationens slutbetänkande och anser att det är ett positivt steg framåt i det globala samarbetet. Agendan tydliggör att alla tre dimensionerna i en globalt hållbar utveckling är odelbar enhet – ekonomi, miljö och sociala aspekter. Agendan visar därmed på nödvändigheten av att ha balans mellan olika samhällsmål. Ekonomisk hållbarhet är en förutsättning för såväl social som miljömässig hållbarhet, och vice versa. Svenskt Näringsliv vill lyfta fram att digitaliseringen av samhället är en faktor som starkt kan bidra till att Sverige och resten av världen når de uppsatta hållbarhetsmålen.

Globala principer som behöver värnas

På en övergripande global nivå ser Svenskt Näringsliv att ett antal viktiga principer behöver vidmakthållas för att hållbar utveckling ska kunna vara möjlig:

- **Marknadsekonomi, med frihandel och öppen konkurrens** är nödvändigt för ekonomisk tillväxt, livskraftiga företag och skapandet av arbetstillfällen. Marknadsekonomin ger de ekonomiska förutsättningar som behövs för en hållbar utveckling.
- **Demokratiska, öppna och trygga samhällen med fungerande institutioner, baserade på alla människors lika värde och en tydlig äganderätt** är basen för att uppnå hållbarhetsmålen.
- **Utveckling och beslutsfattande byggd på vetenskapliga fakta** är fundamentalt för positiv samhällsutveckling.
- **Värnandet om en god miljö och hållbarhetstänkande** är en självklarhet för bra livsmiljöer och en långsiktigt hållbar utveckling.

Näringslivet – en central part för genomförandet av Agenda 2030

Näringslivet har en helt central roll för genomförandet av FN:s 17 hållbarhetsmål, såväl nationellt som globalt. Handel och ett konkurrenskraftigt näringsliv är grundläggande förutsättningar för länders ekonomiska utveckling. Lösningar på många av de globala utmaningar som pekas ut i Agenda 2030 finns i näringslivet, inte minst vad gäller de ekologiska utmaningarna kring klimat, vatten och resursförbrukning, men även kring de sociala och ekonomiska utmaningarna.

Ett livskraftigt näringsliv skapar möjlighet till försörjning och tillväxt och är därmed en förutsättning för länders ekonomiska utveckling. Företag skapar arbetstillfällen och ger förutsättningar för ökad ekonomisk egenmakt åt individer och möjliggör ökad global jämlikhet. Näringslivet genererar också den ekonomiska tillväxt som behövs för att finansiera välfärdssystemen – skola, vård och annan omsorg. Innovationsförmågan i näringslivet ger dessutom lösningar på många av de utmaningar som pekas ut i FN:s 17 hållbarhetsmål, inte minst i fråga om klimat, vatten, luft och resursförbrukning. Ett välfungerande näringsliv kan med andra ord bidra positivt till alla övergripande hållbarhetsmål.

Svenskt Näringsliv vill i sammanhanget betona att det svenska näringslivet ligger långt fram i sitt hållbarhetsarbete vilket är mycket positivt. Utformning av produkter och tjänster inkluderar hållbar utveckling som en självklar parameter, och det finns ett starkt engagemang på ledningsnivå. Det svenska näringslivet och svenska företag verksamma utomlands utgör ur många aspekter förebilder och spelar en viktig roll för att sprida hållbarhetsperspektivet globalt.

Sveriges hållbarhetsutmaningar

Svenskt Näringsliv pekade redan inför Agenda 2030-delgationens tidigare arbete 2016/2017 på tre huvudutmaningar som är särskilt viktiga för Sverige för att skapa ett hållbart samhälle 2030:

1. Att stärka Sveriges långsiktiga konkurrenskraft
2. Att bryta utanförskapet
3. Att stärka utbildnings- och innovationssystemen

Vi ser fortfarande att dessa bör vara ett viktigt fokus för Sveriges arbete framåt.

Vikten av en god dialog för arbetet mot Agenda 2030

Näringslivets roll i arbetet med Agenda 2030 behöver definieras i dialog, så att gemensamma förväntningar finns på näringslivets roll och bidrag till ett hållbart samhällsbygge. Det är viktigt att ta näringslivets hela bredd i beaktande, såväl små som stora företag. Kunskap och förutsättningar varierar, liksom i vilken utsträckning ett företags verksamhet kopplar till de olika målen. Svenskt Näringsliv anser att det kommer behövas en större representation från näringslivet framöver i arbetet mot Agenda 2030.

Svenska företag är bra på hållbarhet och inspirerar andra

Det svenska näringslivet visar, generellt en hög medvetenhet och mognad i frågor om hållbarhet och företagen har varit framgångsrika med att integrera hållbarhet i sina strategier. Svenska företag har kompetens, produkter, tjänster, processer och det ledarskap som behövs för att bidra positivt till den globala hållbarhetsagendan. Detta gäller såväl stora som små företag, även om omfattningen av verksamheten ger

skilda förutsättningar för hur hållbarhetsrelaterade frågor adresseras och kommuniceras. Att företag förlägger verksamhet i Sverige liksom internationell handel med svenska varor bidrar därför till ökad global hållbarhetsnytta.

Svenska företag verksamma utanför Sveriges gränser sprider ny teknik och bidrar till ökad kunskap i länder där medvetenheten om hållbarhetsfrågor är mindre utvecklad. Det gäller inte minst de kunskapsintensiva tjänsteföretagen som exporterar hållbarhetskunnande som komplement till miljövänliga tekniska lösningar.

Vikten av det globala perspektivet

Enligt flera oberoende internationella utvärderingar ligger Sverige i framkant med implementeringen av Agenda 2030. Det är positivt att Sverige rankas som nummer ett i flera olika utvärderingar av hur olika länder ligger till i förhållande till målen i Agenda 2030.

Givet Sveriges utgångsläge är det viktigt att ha ett globalt perspektiv vid implementeringen av Agenda 2030. I en svensk kontext är vissa av delmålen i Agenda 2030 mycket detaljerade. Det finns delmål som, om de tolkas bokstavligen, är svåra att förena med etablerade svenska samhällslösningar. På svensk arbetsmarknad är exempelvis parternas ansvar för fungerande villkor utan politisk inblandning en grundläggande och välfungerande princip. Svenskt Näringsliv anser att det är viktigt att behålla den svenska arbetsmarknadsmodellen och att arbetsmarknadens parter även fortsättningsvis ska ges möjlighet till ansvarsfullt agerande genom att sluta avtal om villkor och tillämpning.

Inneboende målkonflikter i målen för Agenda 2030

Svenskt Näringsliv anser att det är viktigt att uppmärksamma att det finns inneboende målkonflikter kopplat till ett antal av målen för Agenda 2030. Dessa målkonflikter behöver hanteras. Det kan exempelvis handla om avvägningar mellan miljörelaterade och ekonomiska mål eller olika miljömässiga mål. Det är viktigt att sådana målkonflikter synliggörs och balanseras på ett avvägt sätt.

Cirkulär ekonomi saknas i betänkandet

Cirkulär ekonomi är en global megatrend som kommer att förändra vårt samhälle. Trots detta saknas skrivningar om cirkulär ekonomi i betänkandet. Den cirkulära ekonomin, där resurser hanteras mer effektivt och används om och om igen, är en förutsättning för att nå flera av hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Samtidigt är agendans breda perspektiv en förutsättning för ett framgångsrikt arbete mot en mer cirkulär ekonomi i världen. I betänkandet borde dessa beroenden detta framgå och det bör beskrivas hur den cirkulära ekonomin bidrar till uppfyllandet av hållbarhetsmålen. Material- och produktflöden är i stor grad globala och arbetet med cirkulär ekonomi behöver därför ske på global basis och vara väl integrerat med arbetet med de globala målen. Den cirkulära ekonomin innebär stora förändringar ibland annat omställning av affärsmodeller hos företagen. Det är viktigt att lyfta hur arbetet med en mer cirkulär ekonomi bidrar till hållbarhetsmålen.

Synpunkter på specifika kapitel och förslag

Nedan kommenterar Svenskt Näringsliv vissa av de förslag som läggs fram av delegationen, dock inte alla.

Kapitel 4: Sveriges åtagande kräver handling

Svenskt Näringsliv ser det som mycket positivt att delegationen tar som sin utgångspunkt att det offentliga arbetet med Agenda 2030 ska drivas genom ordinarie processer, och stödjer den utgångspunkten.

Kapitel 5: Riksdagen beslutar om mål och ramar

Riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030

Delegationen anför att regeringen i en proposition till riksdagen bör föreslå mål för genomförandet av Agenda 2030. Svenskt Näringsliv anser att det är av stor vikt att fortsätta arbetet med att genomföra Agenda 2030, såväl internationellt som nationellt. Vi ställer oss dock tveksamma till den ytterligare nyttan av att målen, som redan är en viktig utgångspunkt för samhällets arbete, läggs fram i en proposition för beslut inför riksdagen.

Agenda 2030 i den statliga budgeten

I slutbetänkandet föreslås att regeringen ska åta sig att redovisa en Agenda 2030-bilaga i budgetpropositionen, fr.o.m. budgetpropositionen för 2022. Svenskt Näringsliv motsätter sig inte förslaget men vill betona att det är viktigt att krav av detta slag är tillräckligt värdeskapande och inte leder till onödig administration. En samlad redovisning kan vara klok att göra med jämna mellanrum men det bör övervägas hur det görs på bästa sätt – det är inte självklart att det är i samband med budgetpropositionen.

Kapitel 6: En kommitté för förslag och uppföljning

En Agenda 2030-kommitté t.o.m. 2030

Med delegationens egen utgångspunkt – som vi stödjer - om att det offentliga arbetet med Agenda 2030 ska drivas inom ramen för ordinarie processer ställer vi oss tveksamma till behovet av en särskild permanent Agenda 2030-kommitté, och vad en sådan tillför utöver ordinarie processer.

Kapitel 7: Stärkta förutsättningar för staten

Det är idag en självklarhet att staten i sitt arbete ska arbeta innovativt och samverkande på ett rättssäkert och effektivt sätt. Ett sådant arbetssätt borde naturligen innefatta hållbar utveckling och inte bara ett specifikt genomförande av Agenda 2030. Hur detta ska genomföras i praktiken är inte helt klart i delegationens förslag. Det är lätt att få intrycket att varje myndighet ska göra avvägningar mellan det egna uppdraget och övriga delar av hållbar utveckling på sådant sätt att Agenda 2030 arbetet främjas. Det förutsätter emellertid att varje myndighet får ett bredare mandat att göra samhällsavgöringar än vad som är fallet idag. Huruvida en sådan omställning i myndighetsarbetet är rimligt kan inte Svenskt Näringsliv i dagsläget uttala sig om. Under alla omständigheter borde det dock ligga i myndigheternas uppdrag att i vart fall redovisa hur det egna arbetet bidrar till att alla delar av hållbar utveckling främjas genom myndighetens arbete och i de fall det kan föreligga målkonflikter i förhållande till myndigheternas specifika mål även beskriva detta samt hur man löst målkonflikten.

Kapitel 10: Forum för dialog

Nationellt Agenda 2030-forum

Svenskt Näringsliv ser det som positivt att skapa en plattform för förbättrad dialog kring agenda 2030 och genomförandet i Sverige. Att etablera ett forum för detta kan därmed vara en klok ide.

Kapitel 11: Näringslivets roll

Svenskt Näringsliv ser att näringslivet har en helt central roll för genomförandet av agenda 2030, se mer i inledningen av remissvaret.

Att skapa förutsättningar för näringslivets bidrag – behov av långsiktighet och dialog

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget om att skapa en process för en strukturerad och kontinuerlig dialog för att diskutera hur näringslivet bidrar till genomförandet av agenda 2030.

Privata beställare, leverantörer och offentlig upphandling

Rörande offentlig upphandling vill Svenskt Näringsliv betona att det är viktigt att säkerställa att vi får ut högsta möjliga effekt av våra gemensamma resurser. Alltför omfattande administration, för stort fokus på låga priser och krångliga kravspecifikationer har lett till allt färre anbud, vilket driver upp priserna och i slutändan kostnaderna för skattebetalarna. Vi kan tyvärr konstatera att det i dag är ingen eller ytterst svag konkurrens i cirka hälften av de annonserade upphandlingarna. För det fall det finns önskemål om nya krav är det därför viktigt att kraven utformas på ett sådant sätt att inte ännu fler företag avstår från att lägga anbud i offentliga upphandlingar. Svenskt Näringsliv har inget emot hållbarhetskrav i sig men det är viktigt att sådant kravställande föregås av en gedigen marknadsdialog liksom att ställda krav såväl följs upp som utvärderas så att det i efterhand kan klarläggas huruvida det ställda kravet ledde till önskad effekt.

Långsiktiga spelregler som grund för näringslivets investeringar

Långsiktiga spelregler är centrala för näringslivet. Svenskt Näringsliv ser också att parti- och blocköverskridande överenskommelser av stor vikt i vissa frågor för att skapa politisk stabilitet och långsiktighet. Behovet av ytterligare sådana överenskommelser med utgångspunkt i agenda 2030 är dock inte helt tydligt.

En tydlig förväntan på efterlevnad av internationella riktlinjer

Det är en självklarhet att företag ska följa gällande lagar, regelverk och internationella riktlinjer, och att man bör agera genomtänkt när man verkar i länder med bristfälliga regelverk, eller bristande efterlevnad av mänskliga rättigheter. Svenskt Näringsliv står bakom vikten av att svenska företag ska efterleva internationella riktlinjer för hållbar utveckling. Det bör dock tydliggöras att det ytterst är staters ansvar att se till att varje lands lagstiftning säkerställer att mänskliga rättigheter respekteras. I de fall detta brister behöver företag agera genomtänkt.

En förstärkt nationell lagstiftning för företag och mänskliga rättigheter

Ytterligare lagstiftning är inte den primära vägen framåt vad gäller företag och mänskliga rättigheter. Vår bedömning är att frivilligt arbete och självreglering leder längre. Tvingande lagstiftning skulle per definition behöva vara väldigt precis och avgränsad för att motsvara normala rättssäkerhetskrav. Vi ser därmed i dagsläget inget behov av ytterligare lagstiftning i Sverige, och därmed inte heller något behov av att utreda frågan.

Utökad hållbarhetsrapportering

Svenskt Näringsliv anser inte att det finns skäl att utöka kraven på hållbarhetsrapporteringen ytterligare i nuläget. Svenska företag har kommit långt i arbetet med att bli mer transparenta kring hållbarhetsaspekter av sin verksamhet och vid genomförandet av de krav som finns på att lämna icke-finansiell information. I års- och koncernredovisningen som följer av direktiv 2014/95/EU valde Sverige att gå väsentligt mycket längre än den absoluta merparten av de övriga medlemsländerna.

Direktivets informationskrav och de tillhörande riktlinjer för hållbarhetsrapportering som tagits fram av kommissionen är utformade för stora noterade företag som vänder sig en vid krets av investerare och andra intressenter. Effekterna och konsekvenserna av att Sverige har utökat kravet på hållbarhetsrapportering till att även omfatta mindre ägarledda företag har inte analyserats.

Sverige har kommit långt i detta arbetet och de regler och krav som föreligger idag är mer långtgående än EU:s krav. Svenskt Näringsliv anser att resultatet av den nuvarande lagstiftningen först bör utvärderas innan ytterligare krav på rapportering kan övervägas. Fokus bör ligga på att fortsätta arbetet ska internationellt harmoniserade krav. Ökad transparens bör vara i fokus, inte ytterligare skärpningar eller utökningar av nuvarande regelverk.

Det är inte uppenbart att det konkreta hållbarhetsarbetet i mindre företag, vars personella och finansiella resurser redan i utgångsläget kan vara ansträngda, automatiskt främjas av ytterligare administrativa pålagor i form av krav på att lämna information som få eller ingen utomstående egentligen tar del av.

Ett globalt partnerskap

Svenskt Näringsliv stödjer att näringslivets betydelse för genomförandet av Agenda 2030 och Addis-agendan tydliggörs och lyfts av regeringen i internationella sammanhang.

Kapitel 12: Arbetsmarknadens parter i genomförandet

Värna den svenska arbetsmarknadsmodellen och verka för social dialog och anständiga arbetsvillkor

Utredningen lyfter fram den svenska modellen, inkluderande den sociala dialogen, som en framgångsfaktor när det gäller Agenda 2030. Detta förutsätter sålunda att den svenska modellen inte undermineras genom olika åtgärder från lagstiftarens sida. Allt för ofta skapas nya lagar som steg för steg, hotar att underminera den svenska modellen. Dessa lagar emanerar ofta från EU-direktiv eller från ratificerade internationella konventioner. Svenskt Näringsliv delar utredningens analys att den svenska modellen är en framgångsfaktor och hoppas att detta framdeles ska medföra en ökad respekt för den svenska modellen, som skapar förutsättningar för långsiktig stabilitet på arbetsmarknaden och gör det möjligt att anpassa villkoren till olika branscher och gör regleringen flexibel.

Kollektivavtalsmodellen lägger därmed grunden för en stark konkurrenskraft men den undergrävs om det växer fram en parallell arbetsrättslig ordning vid sidan av den nationella.

Det kan även i sammanhanget nämnas att, även om ambitionen i Agenda 2030 är aldrig så välmenande, finns det inslag i målen som kan hota vissa grundläggande förutsättningar på den svenska arbetsmarknaden. Ett exempel är "lika lön för likvärdigt arbete" som kan

innebära att den individuella lönesättningen skulle kunna åsidosättas. Ett annat exempel är ambitionen att öka företagens arbetsmiljöansvar för vissa särskilda grupper, som kvinnliga migranter och människor i "otrygga anställningar", vilket kan innebära ökad börda på svenska företag.

Kapitel 14: Den värld agendan verkar i och Sveriges bidrag

Sverige ska aktivt bidra till agendans genomförande globalt

Svenskt Näringsliv stödjer delegationens förslag om att Sverige bör vara fortsatt drivande inom EU och i internationella organ för ett ambitiöst globalt genomförande av agenda 2030.

Föreningen Svenskt Näringsliv

Maria Sunér Fleming
Enhetschef Hållbarhet och Infrastruktur

Marcus Morfeldt
Expert Hållbarhet och Infrastruktur